

Gamlebyen Rotaryklubb

Referat 04.03.26

STRØM PÅ GODT OG VONDT

Tilstede: 18 medlemmer

Gratulanter: Ottar Weel

Vinner av vinlotteriet: Bernt Børresen

Denne kvelden hadde vi besøk av «vår egen» **Jørgen Walther**. Han presenterte «**Strøm på godt og vondt**», et tilbakeblikk på når, hva og hvordan strøm har utviklet seg fra de første lysglimt for over 150 år siden og fram til i dag.

I 1864 kunne folk i Christiania se et lys på Trefoldighetskirken. Dette elektriske lyset regnes for å være første gang elektrisk lys ble tent i hovedstaden.

Mer lokalt - i 1877 var *Lisleby Brug AS* det første industrianlegget som fikk elektrisk lys, **2 buelamper** med strøm fra en dynamo som ble drevet av en dampmaskin.

Britten Joseph Swan er kjent for den som oppfant den første teknisk brukbare fabrikkframstilte glødelampen rundt 1880, men det var åpningen av *Edison Electric Illuminating Company* i 1882 i New York som ble sporen til den moderne elektrisitets æra.

Jørgen Walther – opplyst!

Fra gammelt av var hornlykter den første måten å belyse gater på, gjennom pålegg om å plassere dem i vinduene i bygårdene. Senere kom «bek og tjærefakler» og på 1700-tallet ble det installert tranlamper. I 1848 fikk Oslo sin første gassbelysning, mens Hammerfest i 1891 var den første byen i Norge som fikk elektrisk gatebelysning - Oslo kom etter i 1892.

Christiania Elektrisitetsværks dampstasjon produserte strøm ved hjelp av kullfyring og det ble mulighet for allmenheten å knytte seg til. Steen & Strøm fikk strøm til belysning i 1892, da til en pris på 75 øre pr. kw/t, noe som tilsvarer rundt kr. 50,- i vår tid.

Det første vannkraftverket i Norge, *Hammern kraftverk* ved Maridalsvannet, sto klar i 1900 og forsynte omtrent 8.000 husstander med strøm.

Vannkraftutbyggingen tok fart utover 1900-tallet og i 1916 var Rjukan verdens største. Senere kom Nore 1, som i 1928 var størst i Europa.

Strøm inn i husholdningene til støvsuger, varmvannsbereder, komfyrer, etc. startet rundt 1920, men var kostbare løsninger og kun aktuelt for de velstående.

I 1896 fikk Fredrikstad sitt første elektrisitetsverk, *AS Fredrikstad Gas*. I 1899 fikk byen kraft gjennom en 17 km kraftlinje fra Hafslund.

I 1914 hadde 50% av innbyggerne i Norge tilgang til strøm - i 1950 var det oppe i 80%, mens først i 2014 hadde 100% tilgang.

I nyere tid er 1991 et viktig år - da ble «**Deregulering av kraftproduksjon**» besluttet, noe som medførte at kraftprisene ble bestemt gjennom tilbud og etterspørsel. Statnett ble opprettet for å eie og drifte sentralnettet og i 1996 ble den nordiske kraftbørsen *NORPOL* opprettet. Fra 1991 til 2020 var det stort sett priser under 50 øre kw/t, men i 2021 koblet vi oss til nye kraftkabler til Tyskland og senere England, noe som fikk strømprisene til å variere mye!

Dagens situasjon med strømstøtte og ikke minst Norgespris på 40 øre + mva, gir store besparelser for husholdningene, ikke minst i en vinter som vi har hatt i år.

Så det er bare å vente i «spenning» på hvor lenge vi får beholde dette godet!

Referat: Terje Mathisen

Foto: Jan A. Vatn